

forte necessitate cogente, aut petita & obtenta a presidente chori licentia discedere oporteat, pro illa hora absens videatur. Salvis tamen Ecclesiarum consuetudinibus, si quae forte circa haec arctiores existant. Idem observetur in his qui a principio usque ad finem in processibus non permanserint. Pro cuius executione deputetur aliquis oras habens notandi personas singulas statuto tempore non convenientes, iuramento ascriptus agere fideliter & nulli parere.

Sanctionem istam ab initio usque ad verba haec: *Salvis tamen consuetudinibus*, eruit Synodus Senonensis per singula verba ex Concilii Basileensis sessione 21. in qua etiam admonentur, qui ad Divinum officium conveniunt, ut animo se praeparant ac recolligant; secundum quod scriptum est Ecclesiastici 18. *Ante orationem praeparata animam, ne sis quasi qui tentat Deum.*

3. Art. II. cap. 1. *Episcopi in suis diocesis nisi ex causa necessaria, honesta vel probabili, resideant; & principaliter post tempus visitationis diocesum suarum & locorum suorum campestrium in civitate sua mansorem & determinationem habeant & faciant. In festivitibus solemnibus per se in Ecclesia suis solemniter celebrent. Ab omni deformitate & nota in capis, capitiis suis, & habitibus penitus abstineant. Domui suae bene praesint, & familiam moderatam & disciplinam habeant & teneant. Honestos, & doctos, & Ecclesiasticos viros in Divinis scripturis & canonicis eruditos, praesertim in visitationibus suis secum habeant. Ordines munde & sancte conferant, doctos & probatos de beneficiis provideant. Ab indebitis & iniustis exactionibus cessent & abstineant, suasque officinas & commissos abstinere faciant.*

Sanctus Gregorius Papa per allegoriam Divini mandati apud Exodum cap. 29. ut de oblatis pacificis victimis separaretur armus, & pectusculum in partes, ad victimam Aaronis filiorumque eius Sacerdotum, effigiem & officium boni animarum Pastoris repraesentat in 2. parte Pastor. cap. 3. dicens: *Divina lege armum Sacerdos dextrum in Sacrificium accipit & separatim: ut non solum sit operatio eius utilis, sed singularis: nec inter malos tantummodo, quae recta sunt, faciat, sed bene quoque operantes subditos sicut honore Ordinis superat, ita etiam amore virtutum transcendat: Cui est quoque pectusculum cum armo tribuitur: ut quod se sacrificio praecipitur sumere, hoc de semetipso Auctori discat immolare: & non solum pectore, quae recta sunt, cogitet, sed spectatores suos ad sublimia armo operis invitet; nulla prospera praesentis*

vite appetat, nulla adversa permissas. Episcopum autem non solum in propria dioecesi, sed etiam in Ecclesia, in qua sedes ejus est constituta, jampridem cautum fuerat can. 5. Concilii Carthaginensis V.

4. Cap. V. est de concubinato coercendo, eademque iisdem propemodum verbis constituit, quae haud multo ante adduximus ex Concilio Rothomagensi post Basileense Concilium, quo eadem prius accurate sanata fuerant. Quocirca ne per eandem lineam reciprocando feram molestissimus, require superius Concilium Rothomagensis anni 1445. can. 21.

5. Cap. VI. Constituit, ut Ecclesiastici sive in habitu, sive in capillitio inordinati, si moniti non desistant, ab Ecclesia ministerio ad tempus arceantur. Sed si post praestitutum tempus in contumacia persistant, omnibus Ecclesiasticis emolumentis & beneficiorum fructibus priventur absque ulla personarum acceptione.

6. Cap. VII. Reducit in praxim antiquos de vita & honestate Clericorum canones, quibus accessum ad tabernas prohibet, omnemque ebrietatem, negotiationes, mercimonia, negotiorum secularium gestiones, & procuraciones.

7. Cap. VIII. Clericos aleatores taxillisque aut ludiculis violentis corporis exercitiis conjugatis se applicantes, canonicis penis subicit, nisi admoniti desistant.

8. Cap. IX. Quætores, qui diversis locis vagantes, saepe etiam praedicationis officium sine canonica approbatione usurpantes, per diversas, quas peragrantes, plagas & regiones, falsas saepenumero litteras ac bullas circumferentes, ad extorquendas hominum credulorum & simplicium titulo elemosinarum pecunias, reprimunt: subicitque Ordinariorum cognitioni & examini, renovatque constituta Concilii Lateranensis generalis sub Innocentio III. relata in e. cum ex eo, de penit. & rem. necnon Concilii Viennensis in Clement. abusivis, eod. tit.

9. Art. III. versatur omnino circa Religiosorum reformationem.

10. Art. IV. officia & obligationes prosequitur laicorum.

11. Denique ad plenam eorum, quæ Concilio statuta sunt, observationem, praecipit sancta Synodus, ut in singulis diocesis omnia haec inter Missarum solemniam publicentur ac promulgentur. Singulisque diocesis testes Synodales nominatim expressos assignat, qui sollicitè invigilent & perquirant, si qui sint qui Concilii decreta transgrediantur: aut si Pastores debitam in his diligentiam adhibeant, aut adhibere negligant, admo-neantque Metropolitanum, ac singulos suffraganeos Episcopos, atque ad primum futurum Concilium referant.

ECCLESIAE DECIMISEXTI SÆCULI HISTORICA SYNOPSIS.

Extincto Carolo VIII. absque prole ulla, successit in Francia regnum Ludovicus Aurelianensium Dux, Ludovici illius nepos, quem Joannes Burgundia Dux Parisius interemerat, filius vero Carolus Aurelianensis, qui in Azincourtensi certamine captus, annos viginti quatuor ab Anglis in custodia detentus fuerat. Simul ac Ludovicus ejus nominis XII. regnum exorsus est, se utriusque Siciliae atque Jerusalem Regem, Mediolanensemque Ducem appellari voluit. Et subinde facto divortio cum Joanna Ludovici XI. Francia Regis filia a se intacta, quam invito ipsi sed præ metu consentire fingente pater induxerat, Annam Britannicam Regis Caroli VIII. viduam approbante Alexandro VI. summo Pontifice sumptu uxorem anno millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo. Novus ergo Rex jura sua repetens ab avia sua Valentina Joannis Galeacii Mediolanensium Ducis filia, cum tamen Franciscus Sforzia, qui primus gentis suæ Mediolanensium Ducatu potitus est, illam retinisset ditionem jure affinitatis, & adoptionis suæ a focero Philippo ultimo Mediolanensium Ducum ex progenie Vicecomitum, qui Blancam filiam suam illegitime natam Francisco Sforzia dederat uxorem, eumque sibi filium adoptaverat, ex quo ortus Ludovicus Sforzia cognomento Maurus Ducatum Mediolanensem possidebat. Huic inquam Rex Ludovicus bellum indixit, Alpibusque transmissis Alexandriam vi subegit, aliasque urbes & oppida partim armis, partim ditione subjugavit. Sforzia spe omni excidens ad Maximilianum Cæsarem fugere coactus cetera victoribus prona reliquit. Sic brevi Mediolanum in Francorum potestatem cum arce redactum est. Subiit cum Infubria tota Francorum Imperium opulentissima civitatis Italiae Genua, ab amulibus inter se diversarumque partium viris Adornis & Fregosis certatim Regi tradita. Ceterum post quantum exilii mensis reverso in Galliam Rege, diffidentibus inter se constitutis proregibus Aubignio & Trivultio ab Infubribus Sforzia revocatur profugus: qui cum fratre Afciano Cardinali ex Germania regressus, primum Comum ad Latium Lacum sitam urbem ultro deditibus se civibus occupat. Dein Mediolanum celeriter advolans urbe summa gratulatione excipitur, Trivultio adversus Novariam recedente. Uno impetu Ticinum urbemque cetera transpadana, præter arcem Mediolanensem & Novariam reducem Sforciam admittunt. Rex vero e Gallia novum copiarum delectum in subsidium mittit duce Ludovico Trivulio militari laude percelebri adjuncto Cardinale Georgio Ambrosio, qui prudentibus consiliis publicam rem promoveret. Acies inter utramque partem apud Novariam confertur, victus uterque Sforzia Novariam se recipit, in qua erat Helvetiorum praesidium, sed praesidiarii ab eo deficientes, loci ditione facta, cum ex conventionione cum Francis pacta loco exirent in armis & ordine militari. Franci gemino hinc inde ordine insidentes, Helvetioque observantes, Sforciam cum tribus fratribus Sanseverinis in habitu gregalis militis Helvetiis immixtum deprehendunt, captivumque abducunt. Afcianus accepta fratris clade, dum per fugium quaerit, in manus quoque Francorum incidit. Ludovicus Sforzia Lochis carcere detentus decennio fuit, ibique vivere desit. Afcianus vero Cardinalis in Bituriceni turri captivitatem sustinuit, unde biennio post gratia Cardinalis Ambrosii in libertatem est eductus. Duo autem Ludovici Sforziae liberi Maximilianus & Franciscus tuti in Germania confederunt. Secunda hæc victoria Francis obtigit primo hujus Saeculi anno.

2. Sequenti porro scilicet 1501. Ludovicus Francia, & Ferdinandus Hispania Reges foedus mutuam inierunt deturbandi ex Neapolitano regno Friderici, illudque inter se dividendi, ut Hispanus Apuliam, & Calabriam; Francus vero Neapolim cum reliqua regni parte fortiretur. Francus jus obtendebat invasitque Carolo Andegavensi sancti Ludovici fratri, ejusque hæreditibus ab Urbano IV. concessa, & a Clemente IV. & Gregorio X. aliisque Romanis Pontificibus confirmata, exclusa ob perduellionem erga Romanam sedem, & infamia cum Saracenis impiaque fœdera, Friderici secundi Imperatoris prole. At Hispanus nullo jure fretus quam proprii emolumenti, adjuncto prætextu belli communibus utriusque Regis viribus adversum Turcas suscipiendi, necnon approbationis Alexandri Pape VI. qui sub specie Tuncæ expeditionis in eandem regni Neapolitani partitionem consenserat. Sed sperabat Ferdinandus (nec ipse rti-
Cabalstutii, Notitia Ecclesiastica. sum

spes refellit) successu temporis Francos a se per Hispanas artes & Francorum consuetam incuriam brevi dejectum iri. Fridericus vero jus suæ possessionis ab Alfonso Arragonum Rege cognomine Magno repetebat, qui nulla legitima relicta prole, Neapolitanum regnum ad spurium filium Ferdinandum transferat, ex quo natus Fridericus fuit. Pius vero Papa secundus hoc eidem regnum confirmaverat, excluso Renato Andegavensi, ejusque filio Joanne. Ipse vero Fridericus ortum ducens ab Alfonso successorem aviti regni nactus erat. Quin etiam Ferdinandus ipse Hispaniarum Rex se proximum ipsi Alfonso legitimumque successorem asserbat, cui cum nefas fuisset regnum deferri spurio ex geminoque adultero nato, (mater enim Ferdinandi, quando hic in lucem editus est, alteri viro nupta erat) successio jure proximo legitimæ consanguinitatis fratri Alfonso ejusque posteris debebat; is autem erat Joannes Arragonia Rex, inter quem & nothum Ferdinandum Alfonso duo regna sua distribuerat, ut Joannes Arragonia regnum, Neapolitanum autem Ferdinandus filius spuris nancisceretur: cui deinde jure consanguinitatis Fridericus successerat. Ferdinandus vero primum Arragonum Rex, deinde auctus per conjugium cum Isabella regno Castellæ, filius erat Joannis Arragonia ex legitimis nuptiis; atque ita legitimæ consanguinitatis jure proximus omnium Alfonso patrum contingebat. Contracto itaque fœdere Apulæ & Calabriae dominatio penes Ferdinandum esse debebat cum nomine Ducatus, penes autem Ludovicum reliquæ illius regni provinciae & arcis una cum Neapoli sub titulo Regni. Sicilia vero insula integrum jus & Dominatum Ferdinando possessori relinquebat. Miser autem Fridericus se potentissimis adversariis perspicens vicibus impari, præcegit seorsim cum Ludovico, quam cum Ferdinando, cui magis diffidebat, pacisci: desertis igitur, quas possidebat, ditionibus, Franco se ultro tradidit, a quo pensione munifica donatus privatam & tranquillam in Gallia reliquam triennio vitam egit. His ita constitutis, Ludovicus in Francia regnum successit constitutis ad novum regnum administrandum Gallicanis ducibus non quidem inexpertibus belli, sed prudentia & diligentia longe imparibus Ferdinando Confalvo, quem sui loco in parta recens ditione præfectum reliquit Rex Ferdinandus, quo duce, novis mox turbanda pacis prætextibus questis, Francos parum cautos, numeroque imminutos, deficiente pecunia & stipendiis, necessitatibusque ad victum & pugnam commeatibus destitutos, & popularis gratia excolendæ infimos, brevi Neapolitano regno exegit anno 1504.

3. Infulta morte per venenum quibusdam Cardinalibus & Proceribus necandis a Cæsare Borgia præparatum per pocillatoris errorem extincto Alexandro Papa VI. datus est successor Pius III. Sed & isto post undecim coronatione dies vita functo provectus ad Romanam sedem fuit Julianus Rovereus Cardinalis, opibus, auctoritate & amicis potens, omnis expert litteraturæ, indole ferox, ire impotens, gloriae militaris appetentissimus, in comminando audax & truculentus, qua occasione ne omni virtute videretur vacuus, proditum fuit de eo nullatenus fuisse dissimulandi artificem. Hic per decennium continuas cum Alexandro Papa habuerat similitates, ob quas Roma totaque Italia semper abfuit, versatus apud Francia Reges Carolum VIII. & Ludovicum XII. quos ad Italica bella incessanter impellebat. Ipseque Carolo arma in Italiam inferenti comes adhaesit. Anno demum 1504. creatus Pontifex maximus, si-bique ascito Julii secundi nomine, suos omnes conatus & consilia contulit ad recuperandas ditiones Romanæ olim Ecclesiæ præreptas, usus armis & fortitudine Ludovici Francia Regis, qui solus cum Francis omnia belli pericula & sumptus in se recepit, Maximilianum Cæsarem, qui fœderis quoque particeps erat, nullum cum suis Germanis subeunte discrimen. Primus armorum conflictus ad Agnadellum seu Ghiaradaddam adversus Venetos, quorum multa oppida & urbes Julius Papi repetebat, factus est; quo tam luduofam cladem Veneti acceperunt, ut amplius decem millibus in acie peremptis, ipsoque eorum Duce capto Bartholomeo Alvianno, ejusque oculo lanceæ acumine perfocto, tormenta signaque & impedimenta victori Franco in prædam ceferunt, ut de dimittenda tota continente solaque urbe Venetiarum tuenda cogitarent. Uno victoriae cursu Rex Caravagium, Bergomum, Cremonam & Cremonam invadit, mox Pelucriæ arcem, quam Veneti crediderant inexpugnabilem,